эд-татар
зала 7
шкафъ 36
полка 6 № 494

العقود الثلاث

نكاح، طلاق، يمين .

معارف اسلاميه‌دن «جزء ثامن» در.

خادم العلم ملا عالمجان البارودى اثرى

طبع سابع

بهاسى ۸ تين

78
507

ناشرى: قزان‌ده:

ملت ملت

КАЗАНЬ
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ
Миллят
1911

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
З-4110

العقود الثلاث

نكاح ، طلاق ، يمين .

معارف اسلاميه‌دن «جزء ثامن» در .

خادم العلم ملا عالمجان البارودی اثری

طبع سابع

قزان ده :
ناشری :
ملت مطبعه‌سی ۱۹۰۸
ملت کتبخانه‌سی
КАЗАНЬ
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ
Миллятъ
1911

Из фондов Российской национальной библиотеки

رب يسر ولا تعسر رب تمم بالخير

بسم الله الرحمن الرحيم

كتاب النكاح

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «النكاح من سنتى فمن لم يعمل بسنتى فليس منى» رواه ابن ماجه. ترجمه: رسول الله صلى الله عليه وسلم ايتكان: نكاح منم سنتمدندر، بس هر کم منم سنتمنی قیلماسه مندن دگل (۲). هر کمنك مهر ونفقه گه قدرتی بولسه ایولنمکی اولی وافضلدر. اگر نفسی یمان بولوب حرامغه توشمك خوفی بولسه ایولنمکی واجب بولور. خاتونینه ظلم قیلمق خوفی بولغانده نکاحلنمك مکروهدر. ایولنمکی تیوش بولغان فقیر کشی بورچلانوب ایولنسه‌ده جائز وممدوحدر.

فصل

نکاحلری بر برینه درست بولماغان کشیلر بر برینه «محرم»، نکاحلری درست بولغانلری «نامحرم» بولور. محرم ایکی نوع: محرم نسبی، محرم سببی. محرم نسبی بیش صنف کشیلردر: «برنچی» آتا و آنا. «ایکنچی» آتا یا که آنادن بولغان نسل، نه قدر توبه‌ن

(۲) یعنی مکا کامل ایه‌روچیلردن دگل.

کیتسه‌ده. «اوچنچی» بابا وابیلر. «دورتنچی» بابا یا که ابی‌لرنك اوزلرندن طوغمش کمسه‌لر. «بیشنچی» هر کمنك نسلی، نه قدر توبه‌ن کیتسه‌ده. اوشبو بیش فرقه‌لردن بره گونی نکاح جائز دگلدر.
نامحرم: مذکور بیش فرقه‌دن باشقه کمسه‌لردر. اوّلگی درجه‌سی ایکی طوغان(٣) بالالاریدر. باشقه‌لری بونلردن یراق کشیلردر. یوقاریده ذکر ایدلمش محرملر طوغشمق سببلی بولغان محرملردر.

فصل

محرم سببی دخی‌نیچه تورلی بولور: بعض کمسه‌لر قاینیشلك(٤) سببلی محرم بولوب یعنی نکاح حرام بولوب اورلور. بوطریق برله قاین آتا، قاین آنا و بونلرنگ آتا وآنالری برله کیاو وکیلن آرالرنده محرملك حاصل بولور. وهم اوگای آتا واوگای آنا برله اوگای بالا آراسنده محرملك پیدا بولور، اوگای آتا اول قزنگ آناسینه یاقنلق قیلغان بولسه. اگر بر خاتوننی نکاح صوگنده یاقنلق قیلمای طلاق ایدوب شول خاتون‌نگ آناسینی نکاحلنسه جائز بولور. اما مذکوره خاتون‌نگ آناسینی نکاحلنمك درست بولماس. وهم بر بالانی اجنبیه خاتون ایمزسه مذکوره خاتون بالاغه آنا، زوجی آتا، بالالری قرداش بولور. محرم نسبی وسببی‌دن یوقاریده ذکر ایتلمش صورتلر بارچه‌سی بوایمزو صورتنده‌ده صورتله‌نور. حنفیه مذهبنده شهوت یعنی نفس آرزوسی برله خاتون‌جنسندن بره گونی بالانغاچ یا که یوقا کیوم آرقیلی توتسه، اول خاتوننگ آناسی وقزینگ نکاحی بوکشیگه حرام بولور. وهم بر خاتون برایرنی

(٣) یعنی بر آتادن یا که بر آنادن طوغمش ایکی قرنده‌ش بالالری. اوّلگی درجه‌ده بربرینه نامحرم بولورلار.

(٤) قاین ایشلک عربچه ،، مصاهره ،، در.

شهوت برله توتسه اول ایرنک آتاسی وهم اوغلی بو خاتونغه حرام بولور. وبو توتمق سببلی بولغان حراملق، اختیارسز وخطا ویالغش توتو برلهده حاصل بولور. ولهذا بر کمسه اویقو آراسنده خاتونی دیو ظن قیلوب اوز قزینی یا که خاتوننینک قزینی شهوت برله توتسه، قزنک آناسی بو کمسه‌گه حرام بولوب اورلور، نکاح برلهده حلال بولماس. خاتون نفسی برله اوغلینی توتسه ایرینه حرام بولور. وهم قاین آناسینی نفس برله توتسه خاتونی حرام بولور. یا که کیلینن مذکور روشده توتسه، کیلین - توتقوچینك اوغلینه حرام بولور.

فصل الرضاع

بالانی سود آناسینه ویروب ایمزدرمك اسلامده وقبل الاسلام شایع وجایز عادتدر. ولکن کورکام خلقلی خاتونی اختیارقیلمق تیوشلیدر. اگر ایکی یاشی تولماغان بالانی برخاتون ایمزسه بر صوورمق قدر بولسهده حرمة رضاعیه ثابت بولور. یعنی مذکوره خاتون بالاغه رضاعا آنا ومحرم بولور، خاتوننك ایری آتا، بالالری قرنداش بولورلر. ونسبا محرم بولا تورغانلر رضاعاده محرم بولورلر، نکاحلری جائز بولماس. وهم بو بالانك زوجه‌سی یا که زوجی واولادلری ایمزگوچی خاتونغه وآنك زوجینه محرم بولورلر. یاش قز ایمزسه دخی اوشبو حکمده‌در، حرمة رضاعیه ثابت بولور. اگر سودنی صاووب طعامغه قوشوب ویرسه‌لر معتبر بولماس، سود یوق حکمنده بولور. اگر صوغه یا که باشقه صیق نرسه‌گه قاطشدرسه‌لر کوبره‌گی سود بولسه حرمت ثابت بولور. اگر سود آز بولسه ثابت بولماس.

فصل آداب النکاح نکاحده اهل صلاح واهل دیانتنی اختیار ایدوب یاشرین خطبه یعنی یاوچیلامق، مهرنی یکلره‌ك قیلمق، و آز بولسه‌ده دوست وخویشکه آش ویروب طوی ایتمك، نکاح وخطبه‌نی آشکاره قیلمق، وجمعه کوننده بولمق - رعایه‌سی تیوشلی بولغان آدابندر. وهم خاتون ایردن یاشده، مالده، درجه‌ده کمراك؛ خلقده، کورکاملکده، ادبده، تقوالقده آرتوغراق بولمق اولی‌در. طوی وباشقه توغریلرده مجرد محبت والفت ایچون هدیه ویرشمك کورکام اشدر ولکن، ریاءٔ وماقتانشو ایچون یاکه قارشوسینه نرسه طمعی برله بولسه مذموم ومکروهدر. وهم کیلین قوطلاب ویرلمش هدیه‌لرنی مهردن حسابلاو جائز دگلدر. بلکه مهرنی اوز آلدینه آتالنمشچه تمام ایتمك لازمدر.

فصل نکاحنك شرطلری آلتیدر: «برنچی» طرفین‌نك یعنی زوج زوجه‌نك رضالقلری. «ایکنچی» «عقد» یعنی طرفین‌نك یاکه وکیل‌لرنك «آلدم بیردم» قیلمقلری. «اوچنچی» ایکی شاهد حاضر بولوب عقدنی بر یولی ایشتمکلری. «دورتنچی» نکاحنك مهر برابرنده بولمقی. «بیشنچی» خاتون‌نك ایرگه قبل النکاح نامحرم بولمقی. «آلتنچی» ایر مسلمان ـ خاتون اهل توحید بولمقیدر.

رضاء طرفین قزنك اوّلگی نکاحی بولسه کیاونك کم ایدکینی ومهرنك مقدارینی ایتوب قزدن اذن صورالور. آتاسی یاکه آناسی اذن صوراغانده یاکه یبارمش کشیلری صوراغانده انکار علامتی بلنمه‌سه رضالق ایچون کفایه‌در. یعنی سکوت ایتسه

Из фондов Российской национальной библиотеки

یا که کوکلی یومشارسه (٧) رضالقینی صریح بلدرمه‌سه‌ده رضالق بولور. اگر آتا آناسندن باشقه قرنداشی یا که آنك وکیلی اذن صوراسه آچق اذنی لازمدر. اگر زوجه اوّلده بر نکاح کورگه‌ن بولسه آچق اذنندن باشقه نکاح درست بولماس. زوج رضالقیده زوجه رضالقی کبی آچق اذن بیرمك برله بولور.

نکاح فضولی قز یا که کیاونك خبرندن باشقه نکاح ایدلسه آنك طرفندن «نکاح فضولی» اسمنده بولوب صوڭندن یعنی نکاح خبرینی اوّل ایشتکانده رضالق ویرسه نکاح درست وشرعی بولوب اورلور. اگر راضی بولماسه نکاح یوقغه چیغار. اگر نکاح وقتنده بله توروب رضالغی معلوم بولماسه نکاحدن صوك رضاء بولسه‌ده نکاحی نکاح بولماس.

عقد: ایجاب وقبول یعنی آلمق ویرمك سوزلریدر. مقدم ایتلگانی «ایجاب» صوڭره ایتلگانی «قبول» اسملی بولور. نکاحده صریح سوز برله ایجاب وقبول لازمدر. وهر قایو طرف آخرنك سوزینی ایشتمك لازمدر. زوجه مجلس عقدده حاضره بولسه اشارت برله تعیین ایدلور. حاضره بولماسه شاهدلرگه اسمن بلدرمك برله. اگر اسمی برله بلنمه‌سه‌دی بولسه آتا وباباسینی ذکر حاجت بولور* ایجاب وقبول لفظلری: «نکاح، تزوج، خاتونلق، جفتلك» کبی سوزلردر. مثاللری: قز وکیلی «فلان قزی فلانه‌نی فلان اوغلی فلانغه تزویج ایتدم» کیاو یا که وکیلی «قبول ایتدم» یا که

---

(٧) یعنی کوکلی یومشاب آقرنغنه یغلاسه. ولکن قزنڭ راضی دگللگی بلنسه نکاح اصلا درست بولماس.

«تزوج ایتدم» دیور. یا که قز وکیلی «فلانه‌نی فلانغه نکاحلندردم» یا که «باغشلادم» یا که «جفت قیلدم» یا که «خاتونلقغه ویردم»، کیاو وکیلی «آلدم» یا که «قبول ایتدم» دیور. اگر قزنك آتاسینه «قزگنی مڭا ویرگل» یا که «نکاحلاغل» دیگانده «ویردم» یا که «نکاحلادم» دیسه اوشبو قدر برله نکاح تمام بولور. شرعا نکاح ایجاب وقبول برله حاصل بولور، خطبه بولمسه‌ده. ولکن خطبه برله بولمق سنتدر. وهم بیع وشراء، اجاره کبی عقدلرده‌ده اوّللرنده خطبه اوقولمق سنتدر. (٢) نکاح خطبه‌سنده وغیریلرده الحمدلله نحمده ونستعینه ونستغفره الخ مأثوردر.

ایکی شاهد: ایکی ایر یا که بر ایر ایکی خاتون مجلس عقدده حاضر بولوب ایجاب وقبول لفظلرینی بر یولی ایشتمکلری شرطدر. اگر بر مرتبه عقدده بر شاهد ایشتوب ایکنچی دفعه‌ده ایکنچی شاهد حضورنده عقد اجراء قیلسه‌لر کفایه قیلمس.

مهر - کابین: نکاح مهر برابرنده بولمق واجبدر. ولکن عقد وقتنده ذکر ایدلمکی یا که اوّلده اتفاق برله آتامقلری شرط دگلدر. مهرنك آزی اون درهم (ایکی صوم چاماسنده) یا که شول بهالی نرسه‌در. اون درهمدن کیمگه رضا بولوشسه‌لرده اون درهم لازم بولور. آتالغان مهر اون درهمدین آرتق بولسه نی قدر بولسه‌ده آتالغان قدرلی لازم وزوج ذمه‌سنده ثابت بولور. اگر

(٢) یعنی اللهغه حمد وثنا، رسول‌اللهغه صلوات، کلمهٔ شهادت، سیآت‌اعمالدن استعاذه ایتمک، قایو لسان برله بولسه‌ده اوشبولرنی تل برله اجراء ایدلوب مقصود بولغان عقدنی یورتولور.

مهر اصلا ایتولمه‌سه یا که مهرسز دیو شرط ایدشسه‌لر هر ایکی صورتده نکاح جائز بولوب مهر مثل واجب بولور.

مهر مثل: قزنڭ توغانلرینڭ مهری قدرلی. بر توغمه‌لری بولماسه آتاسینڭ توغانلری اعتبار ایدلور، آناسی مهرینه قارالماس. اگر بر آت یا که بر صغر برابرینه نکاح ایدلسه اورتا درجه آت یا که صغر لازم بولور. مهرنی تماما حاضر ویرمك شرط ایدلسه بارچه‌سی «مهر معجل» بولور. اگر بعضسینی حاضر ویرمك بولسه‌لر بو قدرلیسی «معجل» قالغانی «مهر مؤجل» بولور. مهر معجلنی نکاح وقتنده ویرمك تیشلیدر. مهر معجلنی آلغانچه خاتون اوزینی زوجینه طابشرماسقه اختیارلی‌بولور. مهر مؤجلنی نکاح باقی اولغان مدتده طابشرمق لازم بولماس. طلاق صورتنده یا که زوجیندن براگوسی وفات بولسه مهر مؤجلنی تمام توله‌مك وقتی کیلور. (۲) آتالمش مهرنڭ بارچه‌سنده زوجه‌نڭ حقی ثابت بولادر، خلوة صحیحه بولسه یا که قبل‌الخلوة أحد الزوجین وفات بولسه. اما قبل الخلوة طلاق قیلسه آتالمش مهرنڭ فقط یارمینی ویرمك لازم بولور. اگر مهر آطالماغانده قبل الخلوة طلاق ایدلسه خاتون ایچون متعه یعنی بر قات کیوم ویرمك لازم بولور. زوج خاتوننڭ درجه‌سینه قاراب بر قات کولمه‌ك، یاولق، بورکه‌نچك ویرور.

خلوة صحیحه: ایر وخاتوننڭ هیچ قایوسنده خسته‌لق وفرض روزه بولمای ونماز اوقوغان حال بولمای وخاتون حیض ونفاسدن پاك حالنده آولاقده بولولاریدر.

(۲) زوج وفات بولسه ترکه‌سندین اوّل زوجه‌سینه مهر بورچینی ویرلوب صوگره میراث ویرلور. زوجه وفات بولسه زوجدین مهر مؤجلنی آلوب ترکه‌سینه قوشلوب تقسیم یا که حساب ایدلور.

حقوق الزوجية : نکاح سببلی زوجین آراسنده نیچه تورلی حقلر ثابت بولادر. هر قایولارینك رعایه واداسی لازمدر. زوجنك زوجه‌سی اوزرنده بولغان حقلری: زوجه زوجینك طعامینی پشرور، (۲) کیومینی یوار، اوینی سبرور، اوده بولغان مالینی صاقلار وآناك اذنندن باشقه مالندن صدقه ویرمس. اگر ویرسه، ایرگه ثواب، خاتونغه گناه بولور. یاقنلق استه‌گه‌نده پاك وقتی بولسه بوی صونار. اذنسز اویندن چقماس. اگر چقسه قایتوب کرگه‌نچه فرشته‌لرنك لعنتنده بولور. وهم زوجینك اذنندن باشقه ایوینه قوناق کرتمس، وآگا طعام ویرمه‌س، خاتوننك قرنداشلری بولسه‌ده. مگر آنا آناسینی آطنه‌ده بر کره، باشقه محرملرینی یلده بر کره ایوگه کرتمکی جائز بولور.

اوشبو زوجدن بولغان اوز بالاسینی یخشی تربیه قیلور. وهر وقتده زوجینی تعظیم ایدوب آندن کوب ادب صاقلار.

زوجه‌نك زوج اوزرنده بولغان حقلری: هر زوج زوجه‌سینه باب‌النفقه‌ده (۳) ذکر ایدلگانچه نفقه ویرور وهم اسراف بولماسدای قدر برله ایرکنلك قیلور. طشقاریده بولغان خدمتلرنی زوج اوزی کوندرور. اوی ایچنده بولغان خدمتلر زوجه‌گه تییشدر. قیلماسه گناهلی بولور. ولکن زوج کوچ برله خدمت بویوره آلماس. خاتونغه ضرور مسئله بولسه زوج اوگره‌تور. اوزی بلمه‌سه عالملردن

---

(۲) مثلا شورپاسینی قایناتور، ایکمکینی پشرور، چای اسبابینی حاضرله‌ر.

(۳) نه روشلی نفقه، کیوم ضرور ایدیکی باب النفقه‌ده ذکر ایدلور انشاء الله.

صوراب اوگره‌تور. کره‌گینی بلدرور. وشرع شریفکه موافق روشده خاتونینه یومشاقلق وایرکنلك قیلور. اوز نفسی ایچون آچو وفهر قیلماس، بلکه کیمچیلگی بولسه یوکله‌ر وکیچه‌رگه طرشور. اگر مخالف شرع اشی بولسه اصلا راضی بولماس، ممکن قدر منع قیلور. وترزه‌دن قاراوینه، نامحرمگه کورنمکینه، ضرورتسز اویندن چیقمقینه راضی بولماس. اگر راضی بولسه هر ایکه‌وی گناهلی بولورلر.

فصل * **قسم**: خاتونلار آراسنده تیگزلك قیلمقدر. ضرورت بولغانده (۲) دورت‌که قدر نکاح جائزدر. ولکن خاتونلر آراسنده شرع شریف بیورغانچه عدالت‌قیلوغه قادر بولغان کشی حقنده‌غنه‌در. ضرورت بولماغانده یاکه تیگزلکگه قدرتی بولماسه برخاتون برله اکتفاء تیشلیدر. خاتونلرنی هر قایوسینی آیروم ایوگه یاکه بولمگه قویوب کیوملرنده، آشاو وایچولرنده برابر قیلمق ویانلارنده کیچله‌وده تیگزلك اوزره نوبت ایتمك واجبدر. یاقنلق قیلوده برابرلك لازم دگلدر. وهم سفرگه آلوب بارووده نوبت وتیگزلك واجب دگلدر. ایستکان خاتونینی هر وقت آلوب بارسه درست، ولکن قرعه «شباغه» صالمق اولی وسنتکه موافقدر.

کتاب الطلاق

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (ابغض الحلال الی الله

---

(۲) یعنی بر زوجه برله نفسینی حرامدن طیارلق بولماسه نفسی قناعتلنور قدرلی ایکینی یاکه اوچنی، یاکه دورتنی تزوج جائز بولور. آرطق درست دگلدر.

الطلاق) رواه ابو داود بعبارة ابغض الحق. ترجمه: شرعا ممنوع بولماغان نرسه‌لرنک الله تعالی خوش کورمکانره‌گی طلاقدر.

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (تزوجوا ولا تطلقوا فان الطلاق یهتز منه العرش) رواه الدیلمی فی الفردوس. ترجمه: نکاحلانکز ولکن طلاق قیلماکز؛ زیراکه طلاق سببلی عرش تتره‌ر.

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: (ایما امرأة سألت زوجها الطلاق من غیر بأس فحرام علیها رایحة الجنة) (۲) ترجمه: قایو خاتون ضرورة شرعیه دن باشقه زوجندن طلاق صوراسه اول خاتونغه جنت ایسی حرام بولور. ملة اسلامیه‌ده طلاق جائزدر یعنی طلاق قیلمق برله شرعا نکاح کوته‌رلور وبوزولور. ولکن ضرورة شرعیه‌دن باشقه بولسه الله تعالی راضی بولماس. بو بنده مکروه ومذموم اش قیلغان بولور.

طلاقنك ضرورتی: «برنچی» زوجین آراسنده اصلا محبت بولماینچه حرامغه توشمك احتمالی بولسه، «ایکنچی» زوج نفقه‌دن عاجز بولسه، «اوچنچی» خاتونده یامانلق شبهه‌سی توتسه، «دورتنچی» وعظ وقورقتو برله‌ده نماز اوقوماسه، یا که اوشبولارغه اوخشاشلی عیبی بولغانده زوج طلاق ایتسه جائزدر.

ضرورتسز نفسانیت، یا خلقسزلق برله طلاق قیلسه حدیث شریفدن آکلانمشچه الله‌تعالی قاشنده مکروه ومبغوض اش قیلمش بولور. اگر طلاق ایچون ضرورت بولسه بدعت بولغان روشندن صاقلانوب سنت طریقه‌سنچه وکورکام کیفیتچه واقع قیلمق تبوشلیدر.

(۲) والحدیث فی الجامع الصغیر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

کیفیات طلاق: طلاق اوچ روشلیدر: «برنچی» احسن «ایکنچی» حسن. بو ایکی نوع موافق سنتدر. «اوچنچی» بدعت.

طلاق احسن: اوشبوکه خاتون حیضدن پاکلند کندن صوکره اصلا یاقنلق قیلمای توروب فقط بر طلاق قیلور.

طلاق حسن: خلوة صحیحه ایدلمش خاتوننی اوچ طهرغه (۲) بولیب اوچ طلاق قیلمقدر. یعنی ضرورت بولوب خاتوننی حرام قیلمق استه‌سه بر طهرده بر طلاق ایدوب ینه حیض وقتینه‌چه صبر ایدوب حیضدن پاکله‌نگاچ ینه بر طلاق واقع ایده‌ر. صوکره ینه حیض کوروب پاکلنگندن صوکره اوچنچی طلاقنی واقع ایدوب خاتوننی حرام ایتسه گناهلی بولماس. وهم تزوج قیلغان خاتوننی خلوتدن مقدم ضرورة شرعیه سببلی طلاق ایتسه طلاق حسن بولور. یعنی طلاق روشی ایچون گناهلی بولماس.

طلاق بدعت: خلوت ایدلمش خاتوننی حیض وقتنده بر طلاق قیلمق، وهم بر یولی اوچ طلاق قیلمق، وهم بر طهرده بولیب اوچ طلاق قیلمقدر. اوشبو تورلی طلاقلار سنتکه موافق دگلدر. بو روشده طلاق ایتکوچی ضرورت برله طلاق ایتسه‌ده طلاق روشی ایچون گناهلی بولور. اوچ طلاقدن باشقه بدعت طلاقده طلاقندن قایتمق تیوشلیدر. رجوعدن صوکره خاتوننی تله‌سه توتار تله‌سه حیضدن پاکلند کندن صوك یاقنلق قیلماینچه بر طلاق قیلور. وبو طلاقی طلاق سنت واحسن بولور.

---

(۲) آیسه‌ده (یعنی حیضدن کیسلگان خاتونده) اوچ آیغه بولیب طلاق قیلور. آیسه‌ده بر آی - باشقه‌لرده‌غی بر حیض وطهر حکمنده بولور.

فصــــل

طلاقنك اهلی بالغ عاقل‌در. صبی‌نك یا كه مجنون‌نك زوجه‌لری بولوب طلاق قیلسه‌لر وهم نائم اویقو حالنده طلاق قیلسه طلاقلری واقع بولماس. اما مکره (۲) بولوب طلاق قیلسه یا كه ایسرك حالنده طلاق قیلسه طلاقی واقع بولور. وهم هزل برله یعنی اویناب طلاق ایتسه دخی واقع بولور.

انواع طلاق طلاق اوچ نوعدر. «برنچی» طلاق رجعی «ایکنچی» طلاق باین خفیف «اوچونچی» طلاق باین غلیظ.

طلاق رجعی: طلاق لفظی برله باشقه سوز آرتدرماینچه بر یا كه ایکی طلاقدر. «سن مندن طلاق» «سنی طلاق قیلدم» «مندن طلاق بولدك» «خاتونم فلانه‌نی طلاق قیلدم» لفظلری کبی. اوشبو لفظلر برله‌بر طلاق واقع بولور، طلاقنی نیت قیلسه‌ده نیت‌قیلماسه‌ده. وبردن آرتقنی نیت قیلسه‌ده، ایکی یا اوچ دیگان سوزلرنی قوشماسه هنوز بر طلاق واقع بولور. اگر «من سندن طلاق» دیو خاتونینه ئه‌یتسه طلاق واقع بولماس.

طلاق رجعی‌نك حکمی. طلاق رجعی برله طلاق بولغان خاتون عدتی اوتمه‌ینچه زوجینك نکاحندن چقماس، هنوز نکاحنده بولور. زوجینه کورنمك درست بولور. زوجی کورردەی ییرده زینتلنور. اوزینی ایرینه یخشی کورسه‌تورگه اجتهاد ایده‌ر. اگر

---

(۲) بر حاکم یا باشقه آدمی طرفندن کوچله‌نمش.

زوجی عدت ایچنده طلاقندن خاتوننینه قایتسه جائزدر. ایسکیچه خاتون بولوب اورلور. خاتون‌نڭ رضالقی حاجت دگل وهم نکاح یا گارتمق حاجت بولماس.

طریق رجوع: عدت ایچنده زوج زوجه‌سینه «من سڭا رجوع ایتدم» یا که «قایتدم» دیسه یا که نفس آرزوسی برله توتسه یا اوبسه قایتدم دیو ایتمه‌سه‌ده رجوع بولور. اگر طلاق‌ایدلمش خاتون عدتی ایچنده زوجینی شهوت برله توتسه یا که اوبسه زوج رضا بولسه رجوع بولور. زوج رجوع ایتدکینی زوجه‌سینه بلدرمه‌سه‌ده رجوعی صحیح بولور. ولکن بلدرمك وهم ایکی گواهغه گواهلاندرمق اولی وافضل‌در. اگر زوج «رجوع قیلدم» دیگانده خاتون «عدتم تولدی» دیسه تولارلق وقت اوتکه‌ن بولسه خاتون سوزینه اشانولور، رجوع بولماس. اگر اول قدر وقت اوتکه‌ن بولماسه رجوعی صحیح بولور.

فصل طلاقنی بتون گاوده‌گه ایتلگوچی لفظلرغه اضافه قیلسه دخی طلاق واقع بولور. مثلا: موینڭ یا که باشڭ یا که جانڭ یا که تنڭ یا که فرجڭ یا که یوزڭ یا که گاوده‌ڭ طلاق دیسه طلاق واقع بولور. ودخی نصفڭ (٢) یا که ثلثڭ یا که ربعڭ طلاق دیسه طلاق بولور. ولکن قولڭ یا که آرقاڭ یا که قارنڭ طلاق دیسه واقع بولماس. اگر سن یارم طلاق یا که چاریك طلاق دیسه بر طلاق واقع بولور.

---

(٢) نصف یارطی ـ ثلث اوچدن بر ـ ربع دورتدن بر.

فصل باین خفیف طلاق‌لفظینه صفت قوشوب ایتسه چنانچه «سن مندن الوغ طلاق، یمان طلاق، قاتی طلاق، اوی طولوسی طلاق، اوزون طلاق» کبی سوزلرنی ایتسه اوچ‌طلاق بولونی نیت ایتمه‌سه بر طلاق واقع بولور. وهم سن مڭا حرام یاکه آیرلدڭ دیسه طلاق باین بولور. طلاقنی نیت‌ایدوب «من سڭا حرام» دیسه اوشانداق باین واقع بولور. ودخی خاتونینه طلاق قیلونی اویلاب «کیت» یاکه «سن اوزولگه‌ن» یاکه «آنالرڭا قایت» دیسه باین بولور. وهم خاتوننڭ رضالغی برله مال برابرنده طلاق قیلسه یاکه خلع قیلسه طلاق باین واقع بولور.

باین‌نڭ حکمی: طلاق باین برله طلاق ایدلمش خاتون ایرندن ازولگان بولور عدتی ایچنده‌زینتله‌نمه‌س‌وزوجینه‌کورنمه‌س ونکاحسز زوجی بوخاتونغه رجوع قیله آلماس. ولکن خاتون‌نڭ رضالغی برله زوجینه نکاح قیلسه‌لر عدت ایچنده بولسه‌ده درست بولور.

فصل باین غلیظ: اگر بر کمسه خاتونینی اوچ طلاق قیلسه (کرك بر دفعه‌ده، کرك اوچکه بولیب، کیرك کوب سنه‌لر آرقیلی بولغان طلاقلری جیلوب اوچکه ایرشسه) خاتونی حرمة مغلظه برله حرام بولور. نکاح یا کارتمق برله‌ده حلال بولماس، مگر تحلیل برله حلال بولور.

صورت تحلیل: عدت تولغاندن صوڭ ایکنچی زوجگه نکاحلانوب تمام یاقنلق بولغاچ الفت وموافقت یوقلغندن ایکنچی ایری طلاق قیلوب عدتی اوتسه اوشبو خاتون اوّلگی

زوجینه حلال بولور. وهم یاڭادن اوچ طلاقغه قدر حرام بولماس. اگر ایکنچی زوج نکاحلانغاچ تمام یاقنلق قیلماینچه طلاق قیلسه مذکوره خاتون اوّلگی زوجینه حلال بولماس، نکاحی هنوز حرام بولور.

تعلیق طلاق تعلیق طلاق ـ طلاقنی بر نرسه‌گه باغلامقدر. اگر زوجه‌سینڭ طلاقینی بر شیگه باغلاسه شول شی پیدا بولغانده طلاق واقع بولور.

مثلا: «فلان اورنغه بارساڭ مندن طلاق» یا که «فلان یېرگه کرسه‌ڭ طلاق» دیگان صورتلرده خاتونی مذکور اورنغه بر مرتبه بارسه یا که شول یېرگه بر مرتبه کرسه طلاق بولور. ایکنچی مرتبه شول اشنی قیلسه‌ده طلاق بولماس. اگر «هرقایچان یا که هر وقت بارساڭ طلاق» دیسه اوچکه قدر هر بارمقنده وکرمکنده بره‌ر طلاق واقع بولوب اوچ طلاقدن صوڭ اثری قالماس، بس تحلیل صوڭنده نکاحلانغاچ خاتون مذکور اشنی قیلسه هیچ شی واقع بولماس اگر «فلان اشنی قیلسام هر نکاحلانغان خاتونم طلاق بولسون» دیو یمین ایتسه عمری بوینچه مذکور اشنی قیلماو لازم بولور. اگر بناگاه قیلسه قایو وقتده بولسه‌ده هر خاتونی طلاق بولور. کرك یمین وقتنده نکاحلانمش خاتونی بولسون، کیره‌ك صوڭره بولسون.

تفویض طلاق تفویض طلاق ـ طلاقنی خاتون‌نڭ اوز اختیارینه طابشرمقدر. بر کمسه زوجه‌سینه «ایسته‌سه‌ڭ طلاق بول» یا که «طلاق اختیارڭنی اوزڭه ویردم» یا که «طلاقڭده اختیارلی بول»

دیگانده خاتون شول مجلسده، اگر خط یا کشی آرقلی طابشرغان بولسه خبر ایرشکان ساعتده ــ «من اوزمنی طلاق قیلدم» دیسه طلاق واقع بولور. زوجی مذکور سوزندن قایتا آلماس. ولکن خاتون اوزینی طلاق قیلغانچه شول مجلسدن طورسه یا که اودین چغوب کیتسه یا که باشقه براشکه کرشسه اختیاری قالماس. صوڭدن اوزینی طلاق قیلسه‌ده طلاق بولماس. مگر زوج «هر وقتده اختیارلی بول» یا که «تلاگان وقتکده اوزڭنی طلاق قیل» دیگان بولسه زوجه اول مجلس صوڭنده وکوب زمان اوتکاچده اوزینی طلاق قیلورغه قدرتلی بولور.

خلع. خلع: خاتون زوجینڭ نکاحندن نرسه برابرنده چقمقی ورضالغی برله طلاق قیلنمقیدر. «خلع» و «طلاق» لفظلری برله ایقاع ایدلور. وهم ایکی طرفنڭ رضالغی برله مذکور لفظنی مال برابرنده باشقه عقدلر کبی ایجاب وقبول صورتنده اجراء ایدلور. خاتون طلاق باین برله طلاق بولور.

خلعنڭ جوازی. خاتون زوجی برله الفت قیله آلماسه، وطلاق قیلنمقنی ایسته‌سه، آرالرینی اصلاح قیلمق ممکن بولماسه، ولکن زوج طرفندن خاتونینی یمان کورمك بولماسه خاتوندن نرسه آلوب طلاق قیلمق وخلع ایتمك جائز بولور. اگر زوج زوجه‌نی یاراتمای طلاق قیلمق ایسته‌سه زوجه‌دین نرسه آلوب طلاق قیلمق حرام بولور.

بدل خلع: مهر مقداری یا که آندن ازراق بولمق تیشلیدر. مهر مقدارندن کوبره‌ك بدل آلسه‌ده خلع درست بولور. ولکن مال مکروه بولور. خلع بیك آز نرسه برابرنده بولسه‌ده جائز وهم مقداری

آچق بلنمگان نرسه برابرنده بولسه‌ده درستدر . عدت نفقه‌سی وکیومی برابرنده بولغان خلع کبی. اگر بدل خلعده خاتون اوشبو زوجندن بولمش یاش بالاسینك بر یل یا ایکی یل یا بیش یل نفقه وتربیه‌سینی یوکله‌سه جائز بولور. ومدة مذکوره‌ده بالانك نفقه‌سی وتربیه‌سی خاتون موینده بولور. اگر مدت تمام بولغانچی خاتون وفات بولسه ترکه‌سندن بالا تربیه‌سی ایچون زوجگه مال‌ویرلور.

فصل العدة. عدتنك (٢) مدتی: مطلقه یعنی طلاق بولغان‌خاتون اهل حیضدن بولسه (٣) عدتی اوچ حیض اوتکارمکدر ، حیضی آی صاین یا که اوزاغراقده بولسه‌ده. اگر طلاقی حیض وقتنده بولسه بو حیض حساب بولماس. ایکنچی حیضدن باشلاب اوچ‌حیض حاجت اولور. اگر مطلقه حیضدن طوقتاغان بولسه (٤) عدتی اوچ آیدر (٥) . طلاقی آی باشینه طوغری کیلسه هلالی آیلر برله حساب ایدلور. آی باشینه‌طوغری کیلگان بولماسه‌عرفی آیلر (٦) برله حساب ایدلور. عدت مدتی تمام طوقسان کون بولور. برده حیض کورمه‌گان‌یاش‌خاتون عدتی، بتونلای حیضدن کیسلگان خاتون عدتی کبی آی برله‌در. زوجی وفات بولمش خاتونك (٧) عدتی دورت آی‌واون کوندر. آی باشینه طوغری کیلسه هلالی آی

---

(٢) هر تورلی طلاق ایدلمش خاتون اوزرینه وهم زوجی وفات اولمش خاتون اوزرینه عدت صاقلامق واجبدر .

(٣) حمل وقتی کیچمه‌گان خاتوندر. عربچه (حائض) دیرلر.

(٤) حمل وقتی اوتکان خاتوندر. عربچه (آیسه) دیورلر.

(٥) محرم باشنده طلاق بولسه ربیع‌الثانی باشنده عدتی تمام بولمش بولور .

(٦) عرفی آی اوطوز کون.

(٧) کیره‌ک حائض کیره‌ک آیسه بولسون .

Из фондов Российской национальной библиотеки

اعتبار ایدلور. طوغری کیلمه‌سه هر آی «۳۰» کوندن حسابلانوب «۱۳۰» کونده تمام بولور. طلاقده ووفاتده ذکر ایدلمش عدت مدتلری‌خاتون حامل بولماغان صورتده‌در. اگر حامل (۱) بولسه عدتی وضع حمل (۲) برله‌در. اگر حملنی قویسه کیره‌ك وقتی‌یتشوب کیره‌ك یتوشمای، طلاق صورتنده‌وفات صورتنده‌ده عدتی طولار. طلاقندن یا که زوجی وفاتندن بر کون صوڭ وضع حمل ایله‌سه شول ساعتده ایکنچی زوجگه نکاحی جائز بولور.

عدتنڭ حکم و کیفیتی. عدتنی شرع شریف بیورغانچه رعایت ایتمك واجبدر. عدت اشنده مساهله قیلمق حرامدر. عدت ایچنده کیره‌ك طلاق عدتی کیره‌ك‌وفات عدتی مطلقا اوّلگی زوجندن باشقه‌غه نکاح جائز دگلدر. طلاق یا وفات وقتینه‌چه طورغان اونده هیچ یرگه چقمای عدتینی اوتکارمك لازمدر. مگر وفات عدتنده خاتوننڭ نفقه‌سی اوز ذمه‌سنده بولغانلقدین نفقه حاضرلگوچیسی بولماسه آولاقده نفقه آلمق ایچون چقسه جائزدر. ولکن قونماقی هنوز شول اونده بولمق لازمدر. طلاق عدتنده نفقه وکیوم واومصارفی همه‌سی زوج مویننده بولدقندن خاتون ایچون چقمق حاجت دگلدر. قوناق بولوب دوست وخویشلرینه بارمق هیچ قایو عدتده جائز دگلدر.

اگر زوج فاسق بولوب خاتونغه دین ضرری بولوردای بولسه یا که مالینه یا جانینه ضرر کیلمك خوفی بولسه زوج اوندین کوچمك درست بولور. ولکن قایو اوگه کوچسه‌ده ینه آندن چقماق درست بولماس.

---

(۱) یوکلی خاتون

(۲) حملنی قویمق (بالا تابمق).

زینت. طلاق رجعیده خاتون - زوجی کورردای بولغانده زینت اسبابینی تاشلاماس، بلکه ایرینی قزقدروغه طرشور. طلاق ووفات عدتلرنده زینتنی تاشلار یخشی کیوملر کیمه‌س. سورمه، مای، خوشبوی استعمال ایتمه‌س. نکاح کبی امر شریفنك کیسلمکینه دائما حسرت وقایغو صورتنده بولور.

بـــاب النفـقات

خاتوننگ نفقه‌سی. هرمنکوحه‌نك نفقه‌سی، کسوه‌سی، سکناسی (١) زوج موینینه واجب ولازمدر، زوج فقیر، زوجه بای بولسه‌ده. لـکن بو صورتده وهم زوج بای، زوجه فقیره بولغان صورتده اورتاچه حالده نفقه (٢) لازم بولور. اگر هر ایکاوی بای‌بولسه‌لر یوقاری درجه نفقه، هر ایکاوی‌ده فقیر بولسه‌لر توبه‌ن درجه نفقه واجب بولور. نفقه وغیری‌نك توبه‌ن ویوقاری بولولارنده عرفـکه قارالور، وبصیرت ایه‌سی عدل کمسه تعیینی برله بلنور. زوج بای بولغانده زوجه کیره کسنسه آنك ایچون بر خدمتچی آلمق واجب بولور* اگر زوج نفقه ویرودن عاجز بولسه یاکه خاتونغه ظلم قیلسه جبر ایدوب آصرامق درست بولماس. بلکه قاضی، امام تیوشلی رەوش برله خاتونني ایردین خلاص قیلور. اگر خاتون نفقه ایچون بورچلانسه مذکور بورچنی زوجنك تولەمکی‌واجب‌بولور.

سکناسی: خاتوننی اوز آلدینه بر اویـگه قویمق واجبدر. یعنی خاتون اوزی رضا بولماغانده زوجنك قرندەشلرینی وهم ایکنچی

---

(١) نفقه: یمک، ایچمک. کسوه: کیوم. سکنی: اوی

(٢) کسوه وسکنی دخی شول حکمده‌در. (منه)

خاتوندن بولغان بالاسینی خاتون یاننده توتمق درست توگل. خاتوننك اوزینه مخصوص اشیاسینی صاقلارلق بیکلی اوی یا که بولمه‌سی بولمق زوج اوزرنده حقیدر. خاتونغه تیوشلی اوده قاین ایشینی تورغزماسقه اختیاری بولور. وهم زوج زوجه‌سینك قرنداشلرینی وهم اوّلگی زوجدن بولغان بالاسینی زوجه‌سی اوینه کروب طورودین منع ایتوده اختیارلیدر. مگر آتا آناسی آطناده بر مرتبه کروب چقسه‌لر وباشقه محرم قرنده‌شلری یلده بر مرتبه کرسه‌لر منع ایتمه‌س. وهم خاتوننك آنلارغه اوشبو ره‌وشده (۱) بارماقندن منـــع قیلماس.

کسوه‌سی. اوز حاللرینه موافق خلق عادتنچه کیم تیبشدر. ولـکن آتا آنا ومحرملرینه بارودن باشقا — طویلر وسائر مجلسلرگه یورورده‌ی طش کیوملری زوج ذمه‌سنده بولماس* اگر خاتون ایرندن نشوز ایتسه یعنی آنك اذنندن باشقه اوندن چغوب کیتسه وایری چاقرا طوروب قایتماسه اول خاتوننك نفقه‌سی ایر موینینه لازم بولماس.

اولاد نفقه‌سی. هر فقیر بولماغان صبی بالانك نفقه‌سی آتاسی اوزرینه واجبدر، گرچه آتاسی فقیر بولسه‌ده. وهم نکاحلندرلمگان قزنك نفقه‌سی وکسبکه قدرتی بولماغان خسته یاکه‌فهمسز یا که طالب العلم بولغان بالغ اوغلنك نفقه‌سی آتاسی اوزرینه لازم بولور. اگر بالانك مالی بولسه نفقه‌سی آتاسینه لازم بولماس، اوز مالندین صرف ایدلور. صبی بولسه‌ده یاش بالانی ایمزمك آناسینه لازم بولماس. بلکه آتاسی موینینه‌در. آناسی انصافا ودیانة ایمزمه‌سه

(۱) یعنی آطنه‌ده برکره آتاسینه، یلده برکره باشقه محرملرینه بارودن منع غه قادر بولماس.

کوچله‌نلمه‌س، بلـکه آناسی مرضعة(۱) یعنی سوت آناسی یاللار.
اوز آناسی ایمزمه‌کچی بولسه یال آلمقی درست بولماس. مگر
زوجنك نكاحندن چقغان بولسه یات خاتونلر کبی اجره(یال) برله ایمزمکی
جائز بولور. وهم باشقه خاتونلر آلغان اجره‌گه آناسی راضیه بولغانده باشقه
خاتونغه ویرمك جائز بولماس، اوز آناسی آرطق بولور. اگر
بالانك آناسی ایکنچی زوجگه نكاحلنسه ایمزو حقی ساقط بولوب
بالانی آندن آلنور.

فصل محرملر نفقه‌سی. غنی (۲) آدم اوزره فقیر بولغان
آتا آناسینك نفقه‌سی وباشقه فقیر محرم قرنده‌شلرینك نفقه‌سی لازم
بولور. یعنی صبی یاکه زوجسز قز یاکه کسبدن عاجز بالغ ایر
قرنده‌شلرینك نفقه‌لری بوغنی کمسه موینینه واجب بولور. آتا آنا
نفقه‌سی اوغل وقز موینلرینه تیگز واجب بولور. اما قرنده‌شلری
ایچون بونلردن قایولری ونه قدر میراث آلوردای بولسه‌لر
شونلرغه میراثلری ره‌وشنچه نفقه یوکله‌نور. مثلا بر قزنك بای
بولغان بر ایر قرنده‌شی وبربای قز قرده‌شی بولسه نفقه‌سینك
اوچندن ایکیسی ایر قرنده‌شینه، برسی قز قرده‌شینه لازم بولور.
فقیر آدمنك ذمه‌سینه زوجه‌سی واولادی نفقه‌لرندن باشقه کشی نفقه‌سی
لازم بولماس. وهم هیچ بای آدمنك نفقه‌سی کشیگه لازم بولماس(۳)
مگر زوجه‌نك نفقه‌سی زوجینه لازم بولور.

(۱) مرضعه بالانی آناسی قاشنده‌ایمزور. فقیر بولسه یاکه مرضعه بولماسه ایمزورگه آناسینی کوچله‌نور.

(۲) غنی دیوب بواورنده‌ده فطرداغی کبی حاجة اصلیه‌سندن آرتق نصاب قدرلی مالی بولغوچی کشیگه ایتلور

(۳) یعنی آتا آناسینگ وهم قرده‌شلرینگ اوزرینه‌لازم بولماس.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

الحضانة. حضانة :بالا تربیه قیلمق و آنك کیره‌ك یاراغینی حاضرلمكدر. خاتون طلاق بولسه یا که زوجی وفات بولسه یاش بالاسینی تربیه ایتوگه وقولنده‌طوطوغه بالانك آناسی احق بولور. یعنی آناسی من اوزمده تربیه قیلامن دیسه آناسینه ویرمك لازمدر. اگر قبول ایتمه‌سه جبرا ویرلمه‌س. آناسی تربیه‌ایتسه‌ده‌نفقه‌سی آتاسی ذمه‌سنده، آتاسی بولماسه محرم قرنداشلری ذمه‌سینه‌در. آنانك تربیه‌سی فقط آتاسندن کیلگان نفقه‌نی وکسوه‌نی حاضرلب ویرمكدر. اگر آناسی بولماسه یا که تربیه قیلماسه آنانك آناسینك حقی‌در. اولده بولماسه بالانك قز طوغانلرینه، صوگره آناسینك قز طوغانلرینه تییشلیدر. صوگره آتاسینك قز طوغانلرینه ثابت بولور. اگر خاتون جنسندن قرنده‌شی بولماسه آتاسی بولماغانده آتاسینك آتاسینه، صوگره ایر قرنده‌شلرینه تربیه حقی تیه‌ر. لكن نفقه هنوز تربیه‌چی موینده بولماس، بلكه باب النفقه‌ده ذكر ایدلگانچه آتاسینه، اول بولماغانده محرم قرنده‌شلری ذمه‌لرینه وارثلكلری اولچه‌ونچه‌لازم بولور. آنا وسائرلرنك تربیه حقی دائم بولور، قز بالاغه نامحرم بولغان زوجگه نكاحلنمه‌سه‌لر. اگر بالانك نامحرمینه نكاحلنسه‌لر تربیه حقلری ساقط بولور. بالانی آلوب ایكنچی قرنده‌شینه ویرلور. اگر اوشبو نكاحلری كوته‌رلسه ینه تربیه حقلری قایتور. ایر بالا آناسی قولنده یا که جده (ئه‌بی) سی قولنده تربیه‌لنور یدی یاشینه قدر. یدی یاش بولسه، آتاسی یا که باباسی یا که باشقه ایر قرنده‌شلری آلور. زیرا یدی یاشنده تعلیم (۳) وتأدیب (٤) تییشدر. بو اشده ایرلر كاملره‌ك وقادره‌ك بولور. قز بالانی كورم وقتینه قدر آنالری تربیه‌سنده قالدرلور، بر آز پشرمك، تكمك،

---

۳) تعلیم ═ علم اوگره‌تمك

٤) تادیب ═ ادب اوگره‌تمك

چیکمك کبی هنرلرنی آناسندن اوگرەنسون ایچون. کورمگه ایرشکەچ آتاسینه، آتاسی بولماسه قرندەشلرینه قایتارلور. غیرت برله یخشی صاقلاسونلر ایچون. (١)

فصل ثبوت النسب. حمل نڭ مدتی آزی آلطی آی کوبرەگی ایکی یلدر. آلطی آی ایچنده بالا یارالوب طوغمق ممکندر. بر آدمنڭ نکاح کوندن آلطی آی طولغانده زوجەسی بالا طوغدرسه اوشبو بالا مذکور آدمنڭ بالاسی بولور. یعنی شرعا آنڭ اوغلی یا قزی وهم وارثی بولور. «مینم بالام توگل» دیو نفی جائز بولماس. اگر نفی قیلسه «لعان» ایدلوگه یا که «حد» اورلوغه لایق بولور. اگر آلطی آیدن کمده طوغدرسه بو زوجنڭ بالاسی بولماس. اگر بر کمسه وفات اولدقندن ایکی سنه اوتکانچی زوجەسی بالا طوغدرسه عدتی طولغانلغی برله اقرار ایتکەن بولماسه بو بالا وفات بولغان کمسه نڭ بالاسی بولور وهم آندن میراث آلور. (٢) اگر عدتی اوتکانلگینی اقرار قیلغاندن صوڭ آلطی آی اونکاچ بالا طوغدرسه آنڭ بالاسی بولماس. اگر مطلقهء رجعیه (٣) طلاقدن ایکی سنه یا که آرطغراق اوتکاچ طوغدرسه عدتی کیچدکینی خبرویرگان بولماسه بالانڭ نسبی شول زوجدن ثابت بولور، زوج قبول واقرار ایتمەسەده عدت ایچنده یاقنلق قیلنوغه حساب ایدلور. وهم طلاقدن رجوع ایتمش بولور. اگر ایکی یلدن کیمرەکده طوغدرسه نسب ثابت

(١) غالبا آنالار بالاغه یومشاق وآرطق شفقتلی، علم وادبلری غایتده ناقص بولدقندن قز بالا کوز توشەردای بولدیسه مهابت وغیرت ایەسی بولغان آتاغه قایتارلمق تیوش بولادر. (منه)

(٢) طوغدرمقی ایکی شاهد برله ثابت بولدقده یا که وارثلر تصدیق ایتکانده (منه)

(٣) طلاق رجعی برله طلاق ایدلمش خاتون

بولور. ولکن رجوع ثابت بولماس. وقت طلاقده حملی بولوغه حساب ایدلوب اوشبو وضع حمل برله عدتی کیچه‌ر

بائنه (٢) خاتون طلاقدن ایکی یل بولغاندن بالاطوغدرسه زوج مذکوردن ثابت بولماس. مگر زوج مینم بالام دیو دعوی قیلسه آنڭ بالاسی بولور. ایکی یل ایچنده طوغدرسه نسبی ثابت بولور، زوج دعوی قیلماسه‌ده.

طلاق المریض. بر کمسه طلاق رجعی برله زوجه‌سینی طلاق قیلسه وعدتی اوتکه‌نچی زوج وفات بولسه زوجه میراث آلور وزوجه وفات بولسه زوج میراث آلور. طلاق باین (٣) بولسه میراث آلشماسلار. مگر خسته کشی زوجه‌سینی رضالقندن باشقه طلاق باین قیلسه وعدت ایچنده زوج شول خسته‌لقندن وفات بولسه زوجه میراث آلور. (٤) زوجه وفات بولسه زوج میراث آلماس. اگر زوجه‌نڭ رضالغی برله طلاق باین قیلسه هیچ قایوسی میراث آلشماسلار. زوج صحت حالنده طلاق باین قیلوب صوڭره خسته‌لانوب زوجه‌سینڭ عدتی کیچکه‌نچی وفات بولسه یاکه خسته حالنده طلاق باین ایدوب صوڭره صحتله‌نسه‌ینه ایکنچی تورلی مرض برله خسته‌لنوب عدت ایچنده وفات بولسه زوجه میراث آلماس.

---

(٢) طلاق بائن برله طلاق قیلنمش خاتون

(٣) باین خفیف بولسه‌ده غلیظ بولسه‌ده (منه)(٤)ایسکیچه خدمتلرن اداغه قادر بولماغان خسته‌نی «اولوم خسته‌سی» و «مریض مرض الموت» دیرلر. شول حالده زوجه‌سینی طلاق قیلسه (الفار) دیورلر ئولسه خاتونینه میراث بیرودن قاچوب طلاق ایتکه‌ن کورنه‌در. خاتونني (امرأة الفار) دیورلر (منه).

Из фондов Российской национальной библиотеки

كتاب الايمان

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «من اقتطع حق امرئ مسلم بيمينه فقد اوجب الله له النار وحرم عليه الجنة» (١) ترجمه: هركم آنط ايدوب بر مسلمان حقينى آلسه الله‌تعالى اول كمسه‌گه اوطنى واجب ايده‌ر وجنتنى حرام قيلور .

آخر حديثده صحابه‌لر «يا رسول‌الله آز نرسه بولسه‌ده‌مى» ديدكلرنده رسول‌الله‌نك صلى‌الله عليه وسلم «آغاچ كيسه‌گى بولسه‌ده» ديگان جوابى ذكر ايدلمشدر.

يمين، قسم، حلف — آنط معناسنده‌در. (٢) يمين اوچ نوعدر: يمين غموس، يمين لغو، يمين منعقده .

يمين غموس: قصدا يالغان آنطدر. بولغاننى «بولمادى» آلغاننى «آلمادى» بيرگاننى «بيرمه‌دى» بولماغاننى «بولدى» ديو آنط كبى . اوشبو يمين غموس گناه كبيره‌در. مرتكب بولغان كشى الوغ گناهغه چومار. الله‌نك عذابينه دوچار، جهنمگه داخل اولور. (٣) وهم دنياده خراب بولمقينه سبب بولور. كامل توبه واستغفاردن باشقه علاج يوقدر . كفارت برله كيچلمه‌س .

يمين لغو: خطالق برله يالغانغه آنطدر. مثلا بر بولماغان اشنى بولغان ديو بلوب «بولدى» ديو، يا كه بولغان اشنى بولماغان ديوب بلوب «بولمادى» ديو يمين ايتسه يمين لغو بولور. وهر ماده‌ده خلاف واقع نرسه‌گه راست ديو ظن قيلغاندن يمين ايتسه اوشانداق يمين لغو بولور. يمين لغوده يالغان آنط بولسه‌ده قصدا بولماغاندن شايد گناهلى بولماس .

---

(١) رواه مالك ومسلم والنسائى وابن ماجة،

(٢) فارسيده (سوگند) ديورلر،

(٣) الله تعالى عفو قيلماسه .

Из фондов Российской национальной библиотеки

یمین منعقده: (۱) کیله‌چـکده بر اشنی قیلمقغه یا قیلماسقه عهد ویمین ایتمکدر. اوشبو نوع یمینده حرام اشکه یمین ایتکه‌ن بولماسه یمیننده طورمق تیوشلیدر. اگر یمیننده طورماسه حانث بولور. کفارت لازم بولور. اگر حرامغه یمین قیلغان بولسه مثلا: نماز اوقوماسقه، آتاسینه یا ایسه آنـاسینه خدمت ایتمه‌سکه. کشیگه یامانلق ایته‌رگه، بر حرام اشنی قیلورغه یمین ایتسه یمینینی بوزمق وحانث بولمق واجب بولور. حانث بولغاچ کفارتینی اوته‌ر بو صورتده‌ده کفارت لازمدر.

یمین ایتکه‌نده الله‌تعالی‌نڭ اسملری برله یمین ایتمك واجبدر. باشقه نرسه برله یمین درست توگلدر. آی، قویاش، آش، باش، جان، کتاب، مصحف، پیغمبر، فرشته، کعبه کبیلر برله یمین درست توگل، بلکه حرام واسلامغه خلافدر. «فلان اشنی قیلماسقه عهد ایتدم» یا «یمین ایتدم» یا «عهد بولسون» یا «نذر بولسون» (۲) دیسه دخی یمین بولور. حانث بولسه کفارت واجب بولور. اگر «فلان امرنی قیلسام ایماندن آیرولایم» یا که «مجوسی بولایم» یا که «یهودی بولایم» یا «نصرانی بولایم» دیسه یمین بولور. حانث بولغانده کفارت واجب بولور. لکن ئه‌یتکوچی مذکور امرنی قیلغانده ئه‌یتکه‌نیچه یامان بولونی اعتقاد ایتکه‌ن صورتده حانث بولسه کافر بولور، اسلامدن آیرولور، توبه وتجدید ایمان فرض اولور. (۳) اگر «فلان نرسه‌نی قیلسام الله‌نڭ قهری (یـا که) لعنتی توشسون» دیسه یمین بولماس. لکن مذکور نرسه‌نی قیلو تقدیرنده اوزینه بددعاء قیلمش بولور.

---

(۱) یمینده طورمق عربده (بر) اسملیدر (حنث) مقابلی.

(۲) الله‌غه عهد، الله‌غه یمین ـ الله‌غه نذر دیمک حکمنده بولور.

(۳) اگر اعتقاد ایتمه‌سه دینینه ضرر بولماس.

Из фондов Российской национальной библиотеки

فصل. یمین منعقده‌ده وحنثده قصد، خطا واکراه برابردر. بر کمسه قصد ایتمای خطا یمین ایتسه یاکه کشی کوچله‌وی سببلی یمین ایتسه شرعا یمین حکمی یورور. وهم یمینینی اونوطوب یاکه اکراه برله بوظسه حانث بولور. کفارت واجب بولور.

فصل بر کمسه اوزینه حلال نرسه‌نی حرام قیلسه مثلا: «چای اچمه‌م (یاکه) اوشبو طوننی کیمه‌م حرام بولسون» یاکه «اوشبو کفشمنی کیو (یاکه) اومگه کرو حرام بولسون» دیسه مذکور اشلر حرام بولماس. ولکن قیلسه کفارت لازم بولور.

فصل کفارت. حانث بولغان کشیگه لازم بولغان کفارت بر قل آزاد ایتمك یاکه اون مسکینگه یا فقیرگه هر بره‌مینه فطره قدرلی طعام صدقه قیلمق یاکه آنلارغه بره‌ر کیوم ویرمکدر. اگر مذکور اشلرگه قدرتی بولماسه اوچ کون توتاش روزه توتمقدر. طعام ویرمك اورنینه اون مسکیننی ایرته وکیچ طویدرسه کفایه‌در. وهم بر فقیرگه اون مرتبه فطره قدردن (۲) صدقه ویرسه یا اون مرتبه کیوم ویرسه دخی جائز بولور. طعام یاکه کیوم ویروگه قدرتی بولغان کشی ایچون روزه کفایت ایتمه‌س.

فصل. نذر اوچ نوعدر. برنچیسی مطلق نذر مثلا: «فلان چاقلی کون روزه توتمق (یاکه) فلان قدر صدقه ویرمك موینمغه لازم بولسون» دیمك کبی. بو نوع نذرگه وفا لازم بولور.

---

(۲) یارم صاغ بغدای (۱۵) تین بولسه اون فقیرگه اون بیشار تیندن بر صوم ایللی تین بر یمین کفارتینه کفایه بولور. اگر کیوم ویرسه اقلی اون کشیگه اون کولمه‌ك حاجت بولور.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

نوع ثانی بر مرادی حاصل بولغانده قیلمقچی بولغان نذردر. مثلا «بو بلادن قوطولسام اون کون روزه توتار ایدم. زوجم سلامت قایتسه اون رکعت نماز اوقور ایدم» دیمك کبی نذرلردر. بو نوعدهده مرادی حاصل بولسه وفا واجب بولور.

نوع ثالث اوزینی بر مکروه اشدن طیمق ایچون بر نرسه‌نی موینینه یوکله‌مك نذری. مثلا «غیبت سویله‌سه‌م بر صوم صدقه ویررمن، جماعت نمازندین قالسام بر کون روزه توتارم» دیمك کبی. بو نوع نذرده حانث بولسه اختیارلی بولور: تله‌سه ایتکان نذرینی قیلور، تله‌سه باشقه یمینلرده‌گی کبی کفارت ویرور. هر قایوسی کفایه‌در.

نذرنك شرطی. بر کمسه نذر ایتسه وفا واجب بولور. لکن ایکی شرط برله. شرط اوّل: نذر ایتکان عبادتی شرعا مقصود بالذات بولغان بولسون. فقط ایکنچی عبادت ایچون گنه شرط وحاجت بولغان بولماسون.

شرط ثانی: مذکور عبادة مقصوده‌نك جنسی نذردن باشقه واجب بولسون. بس جنازه‌نمازی، قرآن اوقو، طهارت آلو کبیلر برله نذر ایتسه نذر بولماس. یعنی وفاسی لازم بولماس. چونکه بونلر عبادة مقصودة لذاتها دگل‌لردر. بلکه جنازه نمازی محض میت حقینی اوته‌مك ایچون. قرائت وطهارت نماز ایچون واجب بولمش عبادتلردر. وهم زیارت قبور، طلاق مرأة، بناء مسجد کبیلر برله نذر ایتسه یا که هر نماز صوکنده بر دعانی اوقو برله نذر ایتسه دخی وفاسی واجب بولماس؛ زیرا که بونلر جنسندن واجب بولغان عبادت یوق.

بونلر مستحب یا مباح امرلردر. اگر نماز، روزه، صدقه، حج، اعتکاف، قربان کبی عبادتلر برله نذر ایتسه وفاسی لازم بولغان نذر بولور. (۲)

فصل بر خاص آقچه‌نی صدقه قیلمقغه نذر ایتسه شول مقدارده باشقه آقچه ویرسه‌ده جائزدر، وفا قیلغان بولور. وهم «فلان آدمیگه ویررمن» دیو آتاغانده باشقه فقیرگه ویرسه یاکه «بو کون ویررمن» دیگان صورتده یارینغه قالدروب ویرسه جائز بولور. وتعیین قیلغان کوندن مقدم ویرسه دخی جائز بولور. اگر مسجد حرام یا بیت مقدس‌ده نماز اوقومق برله نذر ایتسه باشقه یرده اوقومق برله وفا حاصل بولور. ایتکان موضعغه وارمق شرط توگلدر.

فصل بر اشنی قیلماسقه یمین ایتسه حانث بولماو ایچون عمر بوینچه قیلماو حاجت بولور. اگر قیلوغه یمین ایتسه عمرنده برمرتبه قیلمق کفایه‌در. سویله‌مسکه یمین صورتنده‌تلاوت، تسبیح، تهلیل کبی عبادت سوزلری سببلی حانث بولماس. «هیچ کونده فلان اشنی قیلمام» دیگانده کیچده وکوندزده قیلماو لازم بولور. اگر کوندز دیسه کیچ قیلمق برله حانث بولماس. بر یورطده طورماسقه یمین ایتکانده اهل واولادی وجمیع اشیاسی برله حاضر کوچه باشلامق تیوشدر.

فصل. اعتکاف برله نذر ایتسه وفاء واجب بولور. اعتکاف هر قایو آیده بولسه‌ده جائزدر. روزه بولوب جماعت مسجدنده

---

(۲) چونکه بونلرنک جنسلرندین واجب ومقصود بولغان عبادتلر واردر. (منه)

يخشى اش برله اوتكارمك تيوشدر. اعتكاف رمضانغه خاص بولماسه‌ده نذر بولغان اعتكاف، روزه‌سز درست بولماس. مطلق ايتكانده بر كون لازم بولور. ايكى كون يا اوچ كون ديگانده بر توتاش كيچلرى برله واجب بولور. اگر فقط كوندزنى نيت ايتسه دخى جائزدر. كيچلرى لازم بولماس.

(والحمد لله)

№ 13298

Из фондов Российской национальной библиотеки

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-4110
10544

ملا عالمجان البارودی‌نك مکتب‌لر اوچون تألیف ایتکان کتابلری بو سنه هر قایوسی باشدن باشلاب اصلاح ایدلوب باصدرلدی.

سواد خوان	٨
تکملهٔ سواد خوان	١٢
بدء المعارف جوابلی وجوابسز	٤
اوّل النظافة „ . „	٤
حسن العبادة „ . „	٥
اذکار الصلوة	٦
تتمه	٥
العبادات الثلاث جوابلی وجوابسز . . .	٤
العقود الثلاث	٨
معاملات	١٠
تاریخ انبیا برنچی جزء	٨
کتاب اوّل من الاربعینات المتسلسلة ٤ نچی طبع	٨
کتاب ثانی ٣ « « آرتدروب باصلدی .	١٥
کتاب ثالث ١ « «	٢٠

آدریس

مرکز سوداسی قزان وشعبه‌سی اوفا هم مینزه‌له ایچون :

Торговому Дому

„Идрисовъ, Галеевъ и К°“

Из фондов Российской национальной библиотеки

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-4110

Из фондов Российской национальной библиотеки